

แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของ  
หน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล  
เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี  
Guidelines for enhancing integrity and transparency assessment  
results in the operation of government agencies from stakeholders  
within the Subdistrict Administrative Organization Tan Sum District  
UbonRatchathani Province

ศราวุธ นาคำ\* ปรีดี ทুমเมฆ อรทัย เลียงจินดาถาวร  
Sarawut nakham\*, Preedee Thummake, Orathai Liengjindathaworn  
สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี<sup>\*,2,3</sup>  
Local Development Administration Graduate School Ubon Ratchathani Rajabhat  
University.Sarawut\_na2015@hotmail.com

Received: May 29, 2023

Revised: September 7, 2023

Accepted: October 30, 2023

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหาของแบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อเสนอแนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ พนักงานจ้าง ลูกจ้างประจำ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกิน 1 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 แห่งในเขตพื้นที่อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 168 คน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายแบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 2) สถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามของแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 3) แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับจัดทำคู่มือ หรือ แนวทางการปฏิบัติงานที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานใช้ยึดถือปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อก่อให้เกิดการบริหารที่มีความโปร่งใสและมีคุณธรรม

**คำสำคัญ:** การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์การบริหารส่วนตำบล

แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลชุม จังหวัดอุบลราชธานี  
ศรารุช นาคำ ปรีดี ทูมเมฆ อรทัย เลียงจินดาถาวร

## Abstract

The purpose of this research is to examine the situation and challenges related to the evaluation of virtue and transparency in the operations of government agencies, as perceived by internal stakeholders within the Subdistrict Administrative Organizations in Tan Sum District, Ubon Ratchathani Province. The study also aims to propose strategies for improving the assessment results of virtue and transparency within these organizations.

The sample consisted of 168 participants, including the Permanent Secretary, Deputy Permanent Secretary, civil servants, contract employees, and permanent employees with more than one year of experience from six Subdistrict Administrative Organizations in Tan Sum District. Data were collected using questionnaires and interview forms and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as content analysis.

The findings revealed the following: 1) The level of virtue and transparency in the operations of government agencies was rated as high, with an average score of 3.08; 2) The situation and challenges associated with the internal stakeholder perception questionnaire were rated as low overall, with an average score of 2.16; and 3) To enhance virtue and transparency assessments, it is recommended to focus on developing standardized questionnaires and operational guidelines that serve as a consistent reference for agency staff. This approach is intended to promote ethical and transparent management practices.

**Keywords:** Virtue and Transparency Assessment, Stakeholders, Subdistrict Administrative Organization

## บทนำ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเกี่ยวกับหน่วยงานของภาครัฐที่มีการดำเนินงานที่ไม่โปร่งใส มีการบริหารงานคุณธรรมและจริยธรรมค่อนข้างน้อย การทุจริตและประพฤติมิชอบเกิดขึ้นเป็นอย่างมาก เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศอย่างมหาศาล สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) จึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือ ที่ชี้ให้เห็นระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักให้หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและมีคุณธรรมโดยใช้ชื่อว่า “การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ” (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ซึ่งเป็นเครื่องมือเชิงบวกเพื่อเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตการประเมิน ITA ได้เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีการขยายขอบเขตและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามลำดับ (วนิดา สมสวัสดิ์, 2563) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นเครื่องมือในเชิงบวกที่มุ่งพัฒนาระบบราชการไทยในเชิงสร้างสรรค์มากกว่ามุ่งจับผิด เปรียบเสมือนเครื่องมือตรวจสุขภาพองค์กรประจำปีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศได้รับทราบถึง

สถานะและปัญหาการดำเนินงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กร ผลการประเมินที่ได้จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการสามารถอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ทราบถึงช่องว่างของความไม่โปร่งใสและความด้อยประสิทธิภาพสำหรับนำไปจัดทำแนวทางมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการไทยต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2564) โดยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (International Recognition) การประเมิน ITA เป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ในประเทศไทยอย่างกว้างขวาง และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ส่งผลให้การประเมิน ITA ได้รับการยอมรับและถูกกล่าวถึงเพิ่มมากขึ้นในระดับนานาชาติหลายวาระโอกาส (ธภัทร ติระวัฒน์, 2563)

ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมระดับประเทศ ระดับผลการประเมินระดับ B คะแนนประเมินอยู่ที่ 81.25 คะแนน ด้านที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ ได้ 92.44 คะแนน และด้านที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านการป้องกันการทุจริต ได้ 66.21 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบรายจังหวัด จังหวัดที่ได้คะแนนประเมินมากที่สุด คือจังหวัดภูเก็ต ได้คะแนนเฉลี่ย 94.06 คะแนน และจังหวัดที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือจังหวัดร้อยเอ็ด ได้คะแนนเฉลี่ย 69.78 คะแนน โดยที่จังหวัดอุบลราชธานีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 70.31 คะแนน ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 75 จาก 77 จังหวัด จากผลการประเมินในภาพรวม แสดงให้เห็นว่าคะแนนในภาพรวมของจังหวัดอุบลราชธานียังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่กำหนดไว้ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2565)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ตอบแบบสำรวจและได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ผลการดำเนินงานยังคงพบปัญหาหลายอย่าง เช่นแบบประเมินมีข้อคำถามที่อ่านแล้วต้องแปลความหมายอีกชั้นหนึ่ง ยุ่งยาก ซับซ้อนและข้อคำถามค่อนข้างเยอะ และไม่เป็นประโยชน์ต่อการผ่านการประเมิน ที่สำคัญการประเมิน ITA ตีความมุ่งดำเนินการเพื่อให้ได้คะแนนมากกว่าการทำให้เกิดจิตสำนึกด้านคุณธรรม ความโปร่งใสอย่างแท้จริงในองค์กร ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน มีดัชนีชี้วัดการประเมิน ดังนี้ ตัวชี้วัดที่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ 2) การใช้งบประมาณ 3) การใช้อำนาจ 4) การใช้ทรัพย์สินของราชการ 5) การแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยตัวชี้วัดทั้งหมดมีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งประเทศให้เกิดคุณธรรม เกิดความโปร่งใส สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 6 แห่ง ในเขตพื้นที่อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น เกิดจิตสำนึกด้านคุณธรรม ความโปร่งใสอย่างแท้จริง สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เกิดความน่าเชื่อถือให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี

แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี  
ศราวุธ นาคำ ปรีดี ทุมเมฆ อรทัย เลียงจินดาถาวร

2. เพื่อศึกษาปัญหาของแบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี

### วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี สถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน ตามดัชนีชี้วัด 5 ด้าน ประชากรวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 แห่งในเขตพื้นที่อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลตาลสุม องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง องค์การบริหารส่วนตำบลจิกเทิง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง องค์การบริหารส่วนตำบลนาคาย และองค์การบริหารส่วนตำบลคำหว่า จำนวน 168 คน ประชากรวิจัย ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 แห่งในเขตพื้นที่อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 168 คน กำหนดประชากรวิจัยจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ คัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก กำหนดรหัสข้อมูล แล้วจึงบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตพื้นที่อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานีกลุ่มเป้าหมาย คือ เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบโดยตรงที่ได้รับมอบหมายในการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จาก 6 องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดกลุ่มข้อมูล เลือกข้อมูลที่มีความถี่ในการปรากฏซ้ำมากที่สุด แล้วเขียนบรรยายแบบพรรณนา (Descriptive Method)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว มากำหนดเป็นกรอบโครงสร้าง และแนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตพื้นที่อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี

### ผลการวิจัย

จากการศึกษา การปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ สามารถสรุปผลประเด็นดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐรวมรายด้าน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\mu = 3.08$ ) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต ( $\mu = 3.15$ ) ด้านการใช้อำนาจ ( $\mu = 3.11$ ) ด้านการใช้

ทรัพย์สินของราชการ ( $\mu = 3.09$ ) ด้านการใช้งบประมาณ ( $\mu = 3.07$ ) และด้านการปฏิบัติหน้าที่ ( $\mu = 2.99$ ) ตามลำดับดังปรากฏในตาราง

**ตารางที่ 1** ระดับการปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

ระดับการปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ	ระดับการปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน		แปลผล
	$\mu$	SD	
1. ด้านการปฏิบัติหน้าที่	2.99	0.28	มาก
2. ด้านการใช้งบประมาณ	3.07	0.24	มาก
3. ด้านการใช้อำนาจ	3.11	0.25	มาก
4. ด้านการใช้ทรัพย์สินของราชการ	3.09	0.21	มาก
5. ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต	3.15	0.24	มาก
<b>รวมค่าเฉลี่ย</b>	<b>3.08</b>	<b>0.11</b>	<b>มาก</b>

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ รวมรายด้าน

2. สถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามของแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน รวมรายด้าน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ( $\mu = 2.16$ ) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้งบประมาณ ( $\mu = 2.38$ ) ด้านการใช้อำนาจ ( $\mu = 2.27$ ) ด้านการใช้ทรัพย์สินของราชการ ( $\mu = 2.21$ ) ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต ( $\mu = 2.00$ ) และด้านการปฏิบัติหน้าที่ ( $\mu = 1.94$ ) ตามลำดับดังปรากฏในตาราง

**ตารางที่ 2** สถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามของแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน

สถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามของแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน	สถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามของแบบวัด		แปลผล
	$\mu$	SD	
1. ด้านการปฏิบัติหน้าที่	1.94	0.26	น้อย
2. ด้านการใช้งบประมาณ	2.38	0.28	น้อย
3. ด้านการใช้อำนาจ	2.27	0.33	น้อย
4. ด้านการใช้ทรัพย์สินของราชการ	2.21	0.28	น้อย
5. ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต	2.00	0.36	น้อย
<b>รวมค่าเฉลี่ย</b>	<b>2.16</b>	<b>0.15</b>	<b>น้อย</b>

แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี  
ศราวุธ นาคำ ปรีดี ทูมเมฆ อรทัย เลียงจินดาถาวร

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามของแบบวัด การรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน รวมรายด้าน

3. แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี ในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ คือ ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับ จัดทำคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานใช้ยึดถือปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

3.2 ด้านการใช้งบประมาณ คือ ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับ จัดทำข้อมูลรายละเอียดแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน

3.3 ด้านการใช้อำนาจ คือ ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับ การจัดทำนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดการบริหาร ทรัพยากรบุคคลที่มีความโปร่งใสและมี

3.4 ด้านการใช้ทรัพย์สินของทางราชการ คือ ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มี ความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีทัศนคติ ค่านิยม ในการ ปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ สุจริต

3.5 ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต คือ ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความ เกี่ยวข้องกับเข้าร่วมดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมหน่วยงานด้านคุณธรรมและความ โปร่งใสของผู้บริหาร การทบทวนนโยบาย หรือ มาตรการป้องกันการทุจริตในหน่วยงานเป็นประจำทุกปี

### อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัด อุบลราชธานี สามารถอภิปรายของการศึกษา ดังนี้

การปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เนื่องจากบุคลากรในหน่วยงานมีพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามประเด็น มีความรู้เกี่ยวกับแผนการ ใช้จ่ายงบประมาณประจำปีของหน่วยงานการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของท่าน มีลักษณะที่ต้อง ขึ้นตอนการขออนุญาตเพื่อยืมทรัพย์สินของราชการไปใช้ปฏิบัติงานในหน่วยงานมีความสะดวก รวมถึง หน่วยงานมีการกำกับดูแลและตรวจสอบการใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำไปใช้ ประโยชน์ส่วนตัว กลุ่ม หรือพวกพ้อง และการดำเนินการทบทวนนโยบายหรือมาตรการป้องกันการทุจริตใน หน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพร จันทรโคตร (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ปากนคร ได้คะแนนร้อยละ 71.43 ซึ่งถือว่ามีความคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง จะ เห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี ต่างให้ความสำคัญกับการ ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน จึงมีการปฏิบัติการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ

ศาลสมุ จังหัดอุบลราชธานี แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อผลการประเมินเพื่อนำไปสู่การจัดทำ มาตรการ ส่งเสริมความโปร่งใสภายในหน่วยงาน และมีการกำกับติดตามการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานให้สาธารณชนได้รับทราบเกี่ยวกับการ ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต ได้แก่ เจตจำนงสุจริตของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่บุคลากร การประเมิน ความเสี่ยงเพื่อการป้องกันการทุจริต การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร และแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต และสร้างมาตรการภายในเพื่อป้องกันการทุจริต ได้แก่ มาตรการภายในเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและป้องกัน การทุจริต

สถานการณ์และปัญหาของข้อคำถามของแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน อยู่ระดับ น้อย หมายความว่า ประชากรวิจัยเห็นว่าแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในมีคุณภาพดีข้อคำถาม ด้านต่าง ๆ มีความชัดเจนสามารถเข้าใจได้ ทำให้บุคลากรต่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับคำถามของแบบวัดการ รับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในด้านการใช้อำนาจด้านการใช้งบประมาณด้านการใช้อำนาจด้านการใช้ ทรัพย์สินของราชการ และด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นผลให้หน่วยงานมีแนวโน้มการดำเนินงานที่ เป็นไปตามหลักการความโปร่งใส และมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ทำให้ประชาชนหรือผู้รับบริการมีความ เชื่อมั่นในคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงานว่ายึดหลักตามมาตรฐาน ขั้นตอน และระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยมีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้รับบริการอย่างตรงไปตรงมา ไม่นำผลประโยชน์ของพวกเขาไปอยู่เหนือ ผลประโยชน์สาธารณะ และไม่พบว่ามีกรเรียกรับสินบน ทั้งที่เป็นเงิน ทรัพย์สิน และผลประโยชน์อื่น ๆ ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรเป็นประเด็นการพัฒนาสำหรับหน่วยงานที่ควรดำเนินการอย่าง เข้มข้นมากขึ้น อย่างไรก็ตามข้อคำถามของแบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในควรมีการปรับปรุง รูปแบบการจัดทำมาตรการต่าง ๆ ที่ชัดเจน ให้แก่ อปท. แบบประเมินฯ ควรแยกคำถามของส่วนราชการให้ เหมาะสมตามบริบท และอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ ควรปรับปรุงคำถามและคำตอบให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ควรให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ป.ป.ช. ลงพื้นที่ด้วยตนเองเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสมุ จังหัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

ด้านการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบ วัดที่มีความเกี่ยวข้องกับจัดทำคู่มือ หรือแนวทางการปฏิบัติงานที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานใช้อยู่ปฏิบัติให้ เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงาน สื่อสังคมออนไลน์ บอร์ดประชาสัมพันธ์ ฯลฯ โดยให้ แต่ละส่วนงานพิจารณา ตรวจสอบ หรือทบทวนคู่มือการปฏิบัติงานให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ หากมีขั้นตอน วิธีการ หรือภาระงานที่ปฏิบัติยังไม่มีการจัดทำคู่มือ ให้ส่วนงานพิจารณาดำเนินการจัดทำเพื่อเป็นแนวทาง และมาตรฐานในการปฏิบัติงานและเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ วิเคราะห์ผลการประเมินการให้บริการเพื่อ พัฒนาการกิจตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน สร้างมาตรฐานการบริการที่เท่าเทียมกัน จัดทำมาตรการ ป้องกันการให้และรับสินบนเพื่อความปลอดภัยจากการปฏิบัติงาน จัดให้มีช่องทางที่บุคคลภายนอก สามารถแจ้งเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผ่านทาง ช่องทางออนไลน์ บนเว็บไซต์หลักของหน่วยงานซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาในการประเมินครั้งต่อไป หน่วยงานควรส่งเสริมด้านมุมมองของเจ้าหน้าที่การรับรู้/ประสบการณ์ตรงของการมอบหมายงานโดยยึด มาตรฐานการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบของหน่วยงานมีมาตรฐานตามหลักธรรมาภิบาลที่เคร่งครัดอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอสำหรับประเด็น

การต่อต้านการทุจริตในองค์กรได้ระดับคะแนนต่ำ โดยควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของบุคลากรในหน่วยงาน การต่อต้านการทุจริต เพื่อการบริหารงานที่โปร่งใสตามแนวทางการปฏิบัติของสำนักงาน ป.ป.ช. อย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น

ด้านการใช้งบประมาณ ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูลรายละเอียดแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน จัดทำข้อมูลรายละเอียดแผนการจัดซื้อจัดจ้าง หรือ แผนการจัดหาพัสดุตามที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี แผนการจัดซื้อจัดจ้าง หรือแผนการจัดหาพัสดุให้บุคลากรในหน่วยงาน ทราบ และส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ควรจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณแผนการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุ รวมถึงกระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณโดยเปิดเผยและพร้อมรับการตรวจสอบจากทุกภาคส่วน ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ อย่างสม่ำเสมอ

ด้านการใช้อำนาจ ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ เพื่อ ก่อให้เกิดการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีความโปร่งใสและมีคุณธรรม กำหนดหลักเกณฑ์การบริหารและ พัฒนาทรัพยากรบุคคล ได้แก่ หลักเกณฑ์การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร หลักเกณฑ์การบรรจุและแต่งตั้ง บุคลากร หลักเกณฑ์การพัฒนาบุคลากร หลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร และหลักเกณฑ์ การให้คุณให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ ทั้งนี้ควรชี้แจงหลักเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่าง ชัดเจนเปิดโอกาสให้มีการซักถามเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรในหน่วยงาน หากไม่เห็นด้วยกับเกณฑ์การ ประเมินควรหาแนวทางและสร้างบรรทัดฐานเดียวกันชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจ แนวทางการคัดเลือกผู้เข้ารับ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน หรือการให้ทุนการศึกษา ว่ามีการพิจารณาจากหน้าที่ความรับผิดชอบและงาน ที่ได้รับมอบหมาย และโอกาสที่จะนำความรู้ ทักษะ มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งวุฒิการศึกษา ทักษะที่มีอยู่เดิม และคุณสมบัติเฉพาะตามเงื่อนไขที่หลักสูตรกำหนดเพิ่มช่องทางการเผยแพร่หรือ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรภายในได้รับทราบอย่างทั่วถึง

ด้านการใช้ทรัพย์สินของทางราชการ ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการ ตั้งข้อคำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมี ทิศนคติ ค่านิยม ในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ สุจริต การแยกผลประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัว มี ข้อคำถามเกี่ยวกับคู่มือ/แนวทาง/ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินของทางราชการ การยืมทรัพย์สิน ของทางราชการ การขออนุญาตที่ชัดเจนและสะดวก รวมทั้งกำกับดูแลและตรวจสอบการใช้ทรัพย์สินของ ราชการอย่างสม่ำเสมอให้บุคลากรภายในและประชาชนได้รับทราบ เพราะตามแบบวัดความรู้ของผู้มีส่วน ได้เสียภายในและผู้มีส่วนได้เสียภายนอกด้านการใช้ทรัพย์สินของทางราชการ คือ เพิ่มการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาตเพื่อยืมทรัพย์สินของราชการ ไปใช้ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่งเสริมการ ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติของหน่วยงานของท่านในการใช้ทรัพย์สินของราชการที่ถูกต้องเพิ่มมาตรการ กำกับดูแลและตรวจสอบการใช้ทรัพย์สินของราชการ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวกลุ่ม หรือพวกพ้อง และเพิ่มการกำกับติดตาม ถ้ามีการขอยืมทรัพย์สินของราชการ ไปใช้ปฏิบัติงาน บุคลากรใน หน่วยงานของท่าน ต้องมีการขออนุญาตอย่างถูกต้อง

ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริต ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการตั้งข้อ คำถามแบบวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมหน่วยงาน ด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของผู้บริหาร การทบทวนนโยบาย หรือมาตรการป้องกันการทุจริตใน

หน่วยงานเป็นประจำทุกปี การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังตรวจสอบการทุจริต โดยการจัดให้มีช่องทางการร้องเรียนที่เข้าถึงง่าย ปลอดภัย รวมทั้งช่องทางการติดตาม มีฝ่ายดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตภายในหน่วยงานเป็นการเฉพาะ และดำเนินการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนการทุจริต ด้วยความรวดเร็วตรงไปตรงมา และรายงานสรุปผลการดำเนินการแก้ไขการทุจริต และเผยแพร่ให้บุคลากรภายในหน่วยงานทราบ รวมถึงนโยบายไม่รับของขวัญหรือของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่ เน้นการดำเนินการหรือกิจกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสูงสุดที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมหน่วยงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใส และแผนป้องกันการทุจริตของหน่วยงาน ให้แก่บุคลากรภายในหน่วยงานทราบผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตในหน่วยงานของท่านอย่างจริงจังส่งเสริมให้หน่วยงานทบทวนนโยบายหรือมาตรการป้องกันการทุจริตในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดทำแผนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานให้สามารถขับเคลื่อนได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม และเพิ่มมาตรการส่งเสริมให้หน่วยงาน มีการดำเนินการเฝ้าระวังการทุจริตตรวจสอบการทุจริต และลงโทษทางวินัยอย่างจริงจังเมื่อพบการทุจริต รวมถึงควรบูรณาการแผนด้านการป้องกันการทุจริตและการส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานเข้ากับแผน ยุทธศาสตร์ของทั้งส่วนกลางและหน่วยงานย่อยภายในมหาวิทยาลัย เมื่อมีการร้องเรียนการทุจริตก็เกิดความขัดแย้ง ความไม่ยุติธรรม อาจส่งผลให้ตัวคนที่ ร้องเรียนโดนกลั่นแกล้งได้

#### ข้อเสนอแนะ

##### ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายพัฒนาความร่วมมือจากประชาชน และสังคม นักวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการติดตาม ตรวจสอบ การทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้เพื่อภาพลักษณ์ที่ดีต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

2. ควรมีนโยบายส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีทัศนคติ ค่านิยม ในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ปรับปรุงระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

##### ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ

1. ควรมีการพัฒนาบุคลากรในองค์กรโดยผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรภายในหน่วยงาน

2. ควรมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีทัศนคติ ค่านิยม ในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ปรับปรุงระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับปัจจุบัน และที่สำคัญสามารถให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

##### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระดับการรับรู้แบบวัดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอतालสุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตพื้นที่อำเภอतालสุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี

แนวทางการยกระดับผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี  
ศรารุช นาคำ ปรีดี ทูมเมฆ อรทัย เลียงจินดาถาวร

## เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2565). *รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- ธภัทร ดิระวัฒน์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในโรงพยาบาล. *โรงพยาบาลสิงห์บุรีเวชสาร*, 29(2), 99-110.
- เป็ญจพร จันทร์โคตร. (2558). การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 11(2), 352-370.
- วนิดา สมสวัสดิ์. (2563). การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2564). *หลักการพื้นฐานการประเมิน ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.